

תותים פורחים וערימת זכוכיות

על ספרה של שולמית חוה הלוי, "אות הבל", הוצאת כרמל, 2003.

מעבר לשירתה של שולמית חוה הלוי מסתתרת מהות נוספת, חיוניות הכמוסה בה כלבת אש. אתה קורא פעם אחת, קורא שוב, ואתה חש שמהו מעבע מעבר לשורות, משהו מהפנט, כובש.

שולמית מציירת במכחול קסם תמונות של עצי תות, ושמים סתווים, ורקפת בנקיקים, שיחי פטל שורטים, ולצדם קטיפת כובעים, ערימת זכוכיות במסעדה מפוצצת, פרוסה מרוחה בדבש. תמונות מתוך הטבע, מתוך החיים – ובין השיטין אתה מרגיש את משב הרוח המטלטלת, הרוח על פני תהום. תותים פורחים וערימת זכוכיות, שני הפכים, ובתוך פקעת הניגודים הזו סובבת נשמתה של המשוררת ומוצאת לה הרמוניה חדשה, שלמות שכולה סערה ואהבה, שלמות של אמונה. ספרה של שולמית חוה הלוי, "אות הבל" הוא קודם כל ספר המדריך את מנוחתך, מפלח את הלב, מעורר את הקוראים. אילו היתה שולמית מוסיפה לקולה גבהים של פאתוס, היינו חשים שאנו מחוץ לשיירה, שהכל חולף מלמעלה. אבל הקול של שולמית הוא בגובה החזה, הקול שלה מפלח את הנשמה.

כך למשל השיר על קו 9, שיר על קו אוטובוס בירושלים.

“ ואף על פי שטבת
עומד הצמא בעינו.

ריח זעה עולה
משיחי הרוזמרין השחים
אפורים על הקרקע
ובמקום שבשנים אחרות
היה הטחב מזדווג לעשב רך
הוא מדגדג בזיכרון”. (עמוד 17).

הפתיחה מפתיעה. שיר על קו אוטובוס פותח בצימאון עז בלבה של תקופה
גשומה, תקופת טבת. הצמא הפיזי והרוחני מוביל אותנו לשיחים בשומים,
שיחי רוזמרין. בית 2 מוליך אותנו מן הצמא אל הזעה: במקום הריח הניחוחי
של שיחי הבושם אנו חשים את עוצמת החום והייחוס: זעה עולה מן השיחים,
צבעם אפור ולא ירוק, הרטיבות מקבלת אפיון ארוטי של הזדווגות.
היכן האוטובוס של קו 9 בתוך האווירה המרתקת הזו? הבית השלישי מתאר
את קהל הצופים של האוטובוס המשייט לו בנתיבו: העצים הירושלמים.
האורנים לצד כביש רופין, נתיב נסיעתו של האוטובוס, כמו לובשים מלבוש
משלהם לקראת הופעתו. התמונה מתמקדת באורנים הצופים לעבר האוטובוס
והם ' עוטים אבק כבשלהי קיץ'. המסע נמשך והטבע מתקרב יותר לאוטובוס:
“ ענפים סמוכים לכביש/ עוטרים בגוני שיבה וכעין זית/ את מסגרת חלון
האוטובוס הצופה/ לחורש שבין רחביה / והמוזיאון”.
האווירה הארוטית החמה בבית הראשון כמו נתנה מענה לצמא בפתיחת
השיר, והנה הבית השלישי כמו יוצרים טקס של התקדשות: העצים עוטים

מעטה מעליהם, והענפים עוטרם את מסגרת החלון בגוני שיבה. התקדשות
חילונית ללא אש וללא ברקים: העצים עוטים מעטה של אבק, המסגרת
מעוטרת לא בזהב, אלא בגוונים של זקנה.
מסכת הזמנים של חיי האוטובוס בשיר הזה נסבה סביב ציר זמן ברור: תחילת
חורף המאופיינת על ידי רטיבות וכמיהה להזדווגות הטחב עם העשב, כפי
שאנו מוצאים בבית 2 – לבין בית 3 המתאר תחושות של שלהי קיץ. תחילת
חורף, סוף קיץ, והאפרוריות שולטת: בבית 2, אלה שיחי הרזמרין שהאפירו
והכמיהה הארוטית שנותרה עמומה: "מדגדג בזיכרון". בבית 3 אותה
פרספקטיבה של התבגרות אפורה: אבק וגוונים של שיבה.

הספר מכיל כמה שירים של פיגועים, וכאשר ראיתי את השם "קו 9" כמו
ציפיתי לתיאור של אוטובוס הזוהר לקראת הפיגוע שיבוא. סיום השיר מוביל
לכיוון אחר:

"חופת שמש חורפית

חפה מקרינה רעה וסנוורין

- ומתקוות ענן

נחה על כל אלה

והיא נושא התמונה".

טבת והצמא שבישרו את אוירת החורף כבר בבית הראשון, מקרינים על
הבית האחרון. מסלול האוטובוס התמלא במהלך השיר בכמיהה לחום,
לארוטיקה, ברטיבות שנותרה כדגדוג בזיכרון, בתחושה של התקדשות
והיטהרות פשוטה מאין כמוה, אפרורית, מאובקת.

כל זה מוביל לשלווה הגדולה : שמש מעל כחופה, חופת כלולות טהורה,

והחופה הזו חפה מקרינה רעה, מסנוורין. הצמא בבית 1 כמו ביטאה רצון למלא מחסור, והשלווה היא הפתרון לכל : האור שנותר זך ורך, ואין כל קרינה רעה, אין סנוורין המוסיפים גוון של רוע . חופשת השמש הזכה , כך מסיימת המשוררת, היא "נושא התמונה".

היכולת ליצור הזדהות עם חייו של אוטובוס ברגע מסוים, היא כשרון שירי נדיר, והתחושה המלווה אותך לכל אורך השיר היא טלטול : אתה מיטלטל בין זיכרון לרגש, בין זעה חמה לחורף קר. הגיבורים מסביב הם שחקנים על הלוח של המשוררת, ודרך המבט שלהם אנו חודרים ללבו של האוטובוס. כל המרקחת הזו פשוט מדהימה.

יכולתה של שולמית חוה הלוי לרקוח צומח ודומם, חורף וקיץ, זיעה וטחב, יכולת זו מסעירה את התמונות בשיריה. אין לה מנוחה. בשיר "מעורב" היא מובילה אותנו לתערובת של "דירה מתפוררת", "שמלה מפוארת", והגיבורה שלה " אמפיבית" בתוך "מעטפת מים" (עמוד 26). בלשונה המיוחדת היא מציירת את הסערה הרוחנית שמעבר לשילוב של התפוררות ופאר: " נעשה אבו עגילה/ לטלטולי הישות".

הסערה הרוחנית לובשת אצל שולמית חוה הלוי גם נימה של התרסה כלפי שמיא, וזו מופיעה בכמה שירים בספר. מחזור השירים על הפיגוע במסעדת "סבארו" הוא הקשה מכולם. בשיר " ביקור חולים", מסתיים השיר במלים: "וכולנו שלחנו אליו אצבע/ מאשימה/ עד שמרוב שהתבייש/ הוא עשה נס ונעלם בכלל" (עמוד 22).

שולמית כותבת בהתרסה , אך מתוך ציפייה לתשובה ביום מן הימים. בשירי סבארו היא פותחת את אחד השירים במלים: " המקום היה מפוצץ", כציטטה

של אחד הסועדים , ומסיימת במלים : " נוגע בלי משים בציצית/ הכרוכה בחגורתו. / "מפוצץ" .

הביטוי מן העגה כדי לציין תכולה מלאה, עד אפס מקום, הופך להיות לפיצוץ מוחשי , לפיצוץ של ממש.

שיריה של שולמית מחוברים למציאות, אך יש בהם גם יכולת ריחוף המרככת חלק מן הפגעים והמראות. השיטוט בשיריה הוא מסע ארוך בתוך עולם פלאות ייחודי מאד, עולם של חפצים מעורבים וטבע פראי.

המעוף של המשוררת מופלא , והוא מצריך יכולות מיוחדות :

"שמתי על שכמי/ את כנפי החסידה/ ויש בי תאוצה/ ויש בי מנוסה/ יש חמימות ממיסה/ בטיסה של קיץ/ אני מקיזה מתוך שכרון המסע/ רצוצה על רצפת שעווה/ משוועת לך בערות מעונה" (עמוד 40).

הטלטלה סוחפת אותנו בעקבות כנפי החסידה, לתאוצה שלהן, למנוסה של המשוררת, ובתוך החמימות הזו אנו מגלים נשמה מעונה: צימאון לאהבה, צימאון לסוף המסע. השיכרון והחוסם והתאוצה רוצים כבר להתחלף בתחושה של שלוה, של אהבה.

ספר שיריה של שולמית חוה הלוי אינו מניח לקוראיו, ואת המסע הזה אין היא עושה לבדה. כמוה אנו באותה טיסה, באותו טרוף, באותה סערה. ומשהו נותר , נותרה אותה תקווה של שולמית לאהבה ולשלוה.